

4500 iztiskov.

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja c. k. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 3 krone.

Udje dobé list zastonj.

Vsebina: Razglas za 4dnevni knjigovodski tečaj. — Korist intenzivnih pašnikov. — Spomini na Švico. — Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živini. — Dosedanje skušnje s sulmodolkami v Nemčiji. — O pridelovanju cikorije in njega rentabiliteti s posebnim ozirom na Srednje in Spodnje Štajersko. — Zborovanja podružnic. — Iz podružnic. — Vposlano. — Zadruga: Poročila Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Tržna poročila. — Uradno. — Oznanila.

Razglas

za 4dnevni knjigovodski tečaj v Št. Juriju ob juž. žel.

Čez binkoštno praznike se vrši na deželni kmetijski šoli v Št. Juriju ob juž. žel. knjigovodski tečaj za kmečke posestnike. Pouk se prične v soboto dne 25. maja ob pol ednajstih predpoldne — udeleženci lahko pridejo z desetimi vlaki v Št. Jur — in traja do torka zvečer (dne 28. maja).

Manj premožni udeleženci dobijo lahko študentsko pomoč po 10 K, za kar je pa treba prositi že v prijavi.

Za stanovanje si mora vsak sam skrbeti, ker so šolska stanovanja sedaj zasedena od letošnjega moškega tečaja.

Prijave k temu tečaju se naj vpošljejo najkasneje do 15. maja t. l. naslovljene na ravnateljstvo deželne kmetijske šole v Št. Juriju ob juž. žel.

Korist intenzivnih pašnikov.

V številki 23. lanskega letnika „Gospodarskega Glasnika“ smo omenili in priporočali napravu intenzivnih pašnikov; izmed spodnještajerskih posestnikov se je lotil te misli, kolikor se je zvedelo iz prašalnih pol glede subvencioniranega travnega semena, samo en posestnik. Na vsak način bi se jih te naprave lotilo še več posestnikov, da so si predočili vse koristi, velike in majhne, ki so v zvezi z napravo takih pašnikov.

Če že druge koristi ne prinese paša, vsaj to, da se živina giblje na prostem in mnogo zdravijem zraku, nego je zvečinoma po naših hlevih. Če živina zboli, je gotovo krivo več ali manj to, da pride premalo iz hleva. Živina, ki se zunaj lahko prosto giblje, si sama varuje svoje zdravje prav spretno, mogoče bolj kot marsikateri človek. Tudi kužne bolezni so na paši mnogo redkeje nego v hlevih, kajti povzročevalce bolezni uniči navadno že solnčna svetloba, med tem ko je zaduhli hlevski zrak le še pospešuje, in sicer tem bolj, čim temnejši je hlev. Zlasti mlada, še le razvijajoča se živina, je sila potrebna svežega zraka in svetlobe.

Krave, ki pridejo na pašo, dajajo mnogo več in mnogo boljšega mleka. Tam, kjer se drže krave samo v hlevih, začnejo kmalu nazadovati in ginevati, naj si smo si nakupili i za drag denar še tako dobre mlečnice, recimo celo iz drugih pasem, ki so znane kot jako mlečne; to je sicer neopravičljiva površnost, ki se pa rada dogaja; ko bi tisti denar, ki ga damo za drago tujo živino, rajši in gotovo z boljšim in trajnejšim uspehom porabili v napravu pašnikov, bi povzdignili mlečnost domače pasme; tako pa se v zaduhlih hlevih še pogubi prvotno dobra krava. Mleko, koje namolžemo na paši (pri nas je to povsem še nekaj tujega), je mnogo čistejša in za to tudi zdravjša in trpežnejša, nego mleko namolženo v temnem, nesnažnem, zaduhlem hlevu. Razložek takega mleka je očividno, če se mleko zanaša v mlekarne; zadržane mlekarne, ki

po tem iz došlega mleka delajo surovo maslo ali fini sir, znajo prav živo pričati, kaj se pravi uporabljati mleko iz paše in kaj iz označenih hlevov. Večkrat zadostuje mleko samo iz enega takega hleva in ugled, da celo obstanek, dotične mlekarne je uničen; taki dogodljaji niso nič kaj novega; večkrat se dela po tem celo še vodstvu krivica. Pri uporabi mleka iz paše se ta nevarnost vsaj za mnogo zmanjša, če ne izključi.

Kako blagodejno v vsakem oziru deluje paša na bika plemenjaka, o tem se je pisalo in govorilo veliko in bo gotovo treba še spet.

Z napravo urejenih intenzivnih pašnikov se zmanjša potreba delavskih sil, in to upljiva očividno zelo ugodno na čisti dobiček. Čim več je delavcev pri hiši, tem več je skrbi; zlasti njive zahtevajo veliko delavskih sil; plačati se jih mora dobro; dobro je, če svojo plačo vsaj zaslužijo, kar pa ni tako gotovo, če so njive daleč oddaljene in raztresene; če pa se da urediti tak pašnik, da ostane živina celo polovico leta, noč in dan zunaj, odpade rezanje slame, košnja trave, nakošene trave ni treba voziti domov, ni treba polagati, ne nastiljati, niti toliko čistiti živine, kajti na prostem skrbi vsako živinče koliko toliko samo za svojo snago, ni treba nadalje napajati niti kidati gnoja.

Tam, kjer gre trda za steljo, je tudi zelo važno, da je pol leta ir treba rabiti; pri vsem tem se pa vendar le naredi obilo gnoja na paši, ki upljiva z vsemi redilnimi snovmi, če se sproti razširi; po zimi se pa zato lahko z pomnoženim številom živine potrebni guoj pridelava za drugi del posestva. Tam, kjer se da urediti gospodarstvo tako, da se posveti večina posestva takemu pašniku, lahko po tem ostali del s hlevskim gnojem pognojimo tem zdatnije, ter na manjšem kosu pridelamo lahko vsaj toliko zrnja, ali še pa več nego prej morebiti na za polovico večem kosu.

Ker torej pašnike gnoji živina sama, odpade dobra polovica dela z izkidanjem, oskrbovanjem, nakladanjem in razvažanjem gnoja. S pašnikom si prihranimo košnjo, spravljanje, nakladanje, vožnjo, skladanje in polaganje zelene krme.

Posebno velike važnosti je okolščina, da toča travi ne more nikdar tako občutno škoditi, kakor drugim rastlinam; prihrani se torej tudi zavarovalnina napram toči. Ruša, ki se popaše, se zboljša, tečnost krme se zboljšuje čim dalje bolj; resnica je nadalje, da dajajo ploščine, ki so se popasle, več sena, nego tiste, kjer se je le kosilo. Če se potem pašnik preorje in porabi za druge pridelke, se da opaziti na njih velika rodovitnost dolgo vrsto let. Povođnji pašniku z gosto obraščeno rušo ne škodijo; živina se da morebiti v kako drugo, više ležečo ograjo. Da bi pašnik, zlasti pa že starejši slabo obrodlil je skoro izključeno; pri starejšem pašniku niti suša ne naredi posebne škode; človek bi mislil, da bi bila suša najnevarnejši sovražnik pašnikov; pa skušnja je pokazala, da ravno intenzivnim pašnikom najmanj škodi. Za ureditev intenzivnih pašnikov pa je suša, kakoršno smo imeli leta 1908 in 1909, seveda velik nepridiprav. Mokrotno

leto sicer res neugodno upljiva na mlečnost in telesno razvijanje, pa temu se ne moremo ubraniti, če tudi polagamo v hlevu. Živinski sledovi v mokrem času staršemu pašniku ne škodijo; tudi rani jesenski in pozni pomladanski mrazi ne, vsaj nikdar toliko, kakor na njivah; živina pa se v njih samo utrdi. Miši in drugi škodljivci se v trajni pašnik ne naselijo, ker je zemlja stlačena. Komarje, brenclje i. dr. golazen pretirajo ptice, ki se kaj rade nasele blizu pašnika ali na pašniku samem.

Plemenska živina vzgojena na pašnikih odgovarja kam boljše svojemu namenu, nego ona, ki ni videla nikdar solčne svetlobe; privsem tem je pa taka vzreja še cenejša. Meso živine iz pašnika je mnogo tečnejše in okusnejše. Sicer je pa znano, da tam, kjer so se uvedli te vrste pašniki, da tam ni pomanjkanja nobene vrste živine; dotični kraji zalagajo druge dežele s klavno, vprežno in plemensko živino; te kraje pa imenujemo napredne glede živinoreje; tam se naseli blagostanje, podlaga nadaljni izobrazbi. In če sedaj kdo vpraša, kdo bo pa sejal žito in prideloval zrnje, če se bodo vsa posestva preuredila v pašniške? Vsak bo delal tako, kakor mu račun najbolj kaže. Za domačo potrebo pa zadostuje, če se le toliko njiv pusti, da se pridelava zrnja za kruh, krompirja, repe, zelenjave za domačo potrebo. Za krmo bomo potrebovali čim dalje manj zrnja, kajti tisti del pašnika (ograja), ki se pokosi, daje s časom tako izborna seno, da je jako malo treba pridjati močnih krmil. Sicer se pa zlasti v alpskih deželah tudi sedaj kupujejo otrobi, neredkokrat celo moka za kruh. Po taki preureditvi gospodarstva bi pa ostali kosi zemlje prinašali mnogo več zrnja, ker se dado lažje in skrbnejše obdelovati ter tudi močnejše gnojiti. Kmet pa, ki redi mnogo živine in to s precej malimi stroški, pa ni ubog, četudi morebiti živina nima posebne cene; kjer je veliko živine in lepe živine, tam je blagostanje doma. Pridelava se veliko mleka in mlečnih izdelkov, ki imajo vedno dobro ceno, če so dobri. Človek začne dajati živini nekako več pozornost, razmerje med človekom in živino postaja čim dalje prijaznejše in to je podlaga umni živinoreji. Po tem naše mlekarne ne bodo več tarnale za pomanjkanjem mleka.

Če bi pa razmere nanesle, da bi bilo dobičkanosnejše pridelovati zrnje za trg, pa bi ne prišli prav nič v zadrego; kajti naše posestvo, kojega smo rabili za trajni pašnik, ter z njim ravnali, kakor je prav, je spočinjeno, prepojeno s hranilnimi snovmi za rastline tako, da za dolgo vrsto let lahko računamo na najbogatejšo žetev, ki je sploh mogoča, če gre vse po sreči.

Ni enostavnejše in uspešnejše melioracije, kakor taka ureditev trajnega pašnika; če tudi vse ni dobro za vse, (kmetijstvo kot tako ne pozna receptov), pa ravno na Spodnjem Štajerskem imamo posestnikov celo vrsto, ki bi take pašnike lahko uvedli z velikim pridom; kajti za kaj takega tudi najboljša tla niso preodobra in slaba tla se z intenzivnim pašnikom le poboljšajo.

Koristi s tem še niso vse našete; navedene pa bi utegnile veljati v vsakem slučaju. Pri-

hodujič pa nameravamo stvar pogledati še iz nasprotni strani.

Holz.

Spomini na Švico.

(Piše agrarni inženir Zidanšek.)

Dragi Svobodin!

Oprosti, prijatelj! Vem, da sem ti lansko jesen obljubil poročilo o svojem septemberskem potovanju po Švici. Pa saj veš, koliko dela se nakopiči tako-le skupaj, da človek na stvari, ki se tičejo lastne osebe, skoro popolnoma pozabi. Zato mi je tokrat tvoj opomin, češ, obljuba dolg dela, prav všeč: za nekaj trenutkov naj se zopet vzbudi spomin na par prelepih dni v prekrasni Švici!

Koliko časa že silijo moje misli k Tebi, ki so na daleč sloveča po svoji naravni lepoti, nič manj sloveča pa po svoji prelepi goveji živini in po svojem naprednem gospodarstvu! Letos naj se uresničijo želje; z velikim veseljem sem prijel za potno palico in poln pričakovanja odrinil proti „obljubljeni“ deželi.

Dne 10. septembra zvečer sem se odpeljal iz Sv. Jurija; od Maribora naprej sem se vozil s Koroško železnico ob Dravi, ki mi je bila zvesta spremljevalka gori do Toblach. No, nočna vožnja ni bila ravno prijetna; saj veš, kako je ta nočni brzovlak vedno natlačen in kako težko je dobiti primerne katičke za odpočitek. — Tem lepše pa je bilo drugo jutro, ko smo se vozili po Pustriški dolini, ki se razprostira od Lijenca do Franzensfeste. Ob železniški progi so orali, in sušili otavo, ki je bila za sušno poletje lepa videti. Na travnikih so večinoma ženske, ki nosijo v teh krajih brez izjeme vse klobuke z dolgimi trakovi, kateri jim visijo po hrbtu. Drugače so pa ti klobuki popolnoma priprosti — brez onega pestrega nakitja, ki ga navadno v naših krajih opazujemo pri ženskih klobukih. Ta del Tirolske je lep: dolino zastirajo ob obeh straneh visoke gore; ob pobočju leže čedni kmečki domovi, med katerimi se pase lepa pincgavska živina. Tukaj sem se spomnil one, sedaj na Slovenskem tako priljubljene popevke: „Moj fantič je na Tirolsko vandrav . . .“, in zdelo se mi je naenkrat tako domače. Ko sem jih primerjal — seveda v duhu — te Tirolke, z našimi domačimi dekleti, se mi je dozdevalo, da razumem ponos našega dekleta, če poje v imenovanj popevki: „Tirolka ti je pušec dala, o, — naj ti še zdravila da!“

Od Franzensfeste je krenil vlak proti severu. Vozili smo se mimo Inomosta, glavnega mesta Tirolske, potem mimo Bludenza proti šviški meji. Vstopali so turisti, katerim se je po govoru poznalo, da so tuje. Posebno pozornost je zbujal mlad zakonski par, ki so jih do postaje v Bludenzu spremili še svatje; bila sta oba doma v bližini — tedaj pristna Predarlžana — in napravila sta ženitovansko potovanje na slovečo božjo pot v Einsiedelu v Švici. Radovedno smo gledali, kako se tukaj kmečko ljudstvo oblači pri takih prilikah. On je nosil črn „štofast gvant“, v zagumbnici na prsih pa zelen rožmarin; nevesta je imela na glavi židan robec; nosila je črno zametasto bluzo, velik bel židan predpasnik in mnogo zlatih „oringelcev“ in verižic. Vesela sta bila oba, ona seveda bolj sramežljiva!

Iz vlaka se vidi pri Bludenzu temnosivkasta živina, takozvani montafonci, ki je dobro znana po svoji mlečnosti. Radi tega jo skušajo nekateri, posebno večji posestniki, udomaćiti tudi na Štajerskem — žalibog na škodo našim domačim, dobro preskušanim pasmam!

Vozimo se čez kneževino Liechtensteinsko, — samo kratko časa, — ker je deželica majhna.

Pri Buksu prestopimo na šviško zemljo. Treba zapustiti avstrijske vagona. Pri kasi sem si kupil vozni list do Wädenswilla in prvič p'čal — v frankih. Vozim se po šviški zemlji. Prvi utis jako dober: vozovi prijetni, kondukerji prijazni. Oči pa imajo dosti opravka: v ozadju gledaš sinje planine pod teboj in zraven tebe zelene livade, polne sadnega drevja. Živina vsa na paši. Pa kaka paša! Sočna, zelena, skoro bohotna trava, na kateri se žival res napase. Vozimo se dalje, mimo Valenskega jezera; lepa azurna barva spominja živo na Sočo. Drčimo dalje, mimo Curiškega jezera. Solnce se nagiba k zatonu. Že se gosti mrak, ko dospemo do Wädenswilla. Poiskal sem si prenočišča v hotelu „Engel“ ob Curiškem jezeru in se po večerji takoj podal spat, — prvič na šviški zemlji.

Upam, da sem te s temi vrsticami nekoliko potolažil; da ti ne bo treba radi prevelike teže pisma kazenskega porta plačati, sklepam za danes z najprisirnejšimi pozdravi

Tvoj Josip.

Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živini.

(Dalje)

Mlečnjake imenujemo zobe, ki so ali že začasa rojstva vidni ali se takoj po tem prikažejo, pozneje pa naredo mesto trajnim zobom. To se godi tako redovito pri gotovi starosti živinčeta, da imamo v tej prikazni najzanesljivejšo merilo za njegovo starost; zlasti pa pride v poštev izmena zob in sicer prednikov. Nekateri pari zob imajo še posebno poznamenovanje: srednja dva sprednika sekalca se imenujeta pri živini tudi kleščice, drugi par notranja srednika; tretji par zunanja srednika, četrti par sta zadnja sekalca. Vseh sprednikov imamo prigovedu 8 (samo v spodnji čeljusti); pri konju in svinji jih imamo v zgornji in spodnji čeljusti po 6. Izmena zob se vrši pri govedu na sledeč način: mlečniki se prikažejo tekom prvega meseca; kleščice se izmenijo tekom 8. do 20. meseca, 2 notranja srednika v starosti 2 do 2½ leta; zunanja srednika v starosti 3 do 3½ leta, 2 zadnja sekalca v starosti 3½ do 4 let.

Konji prineso kleščice (mlečnjake) že na svet; notranja srednika se prikažejo po 4 do 5 tednih, zadnja sekalca tekom ½ do ¾ leta. Kleščice se izmenijo v starosti 2½ do 3 leta; notranji sredniki v 3½ do 4 leta; zadnja sekalca v 4½ do 5 let; ob enem (v 4½ do 5 let) se prikažejo 2 trajna samca ali jekla (Hackenzähne) z ostrim robom in ostro ostjo.

S petimi leti dobi konj vse trajne zobe; mlečnjaki kakor tudi trajni (stalni) zobje imajo na vrhu podolgasto jamico (rupo), ki se imenuje glen (Bohne, Märke, Kunde); ta se pa sčasom s prežvekanjem obrigne, splitvi in naposled zgine: pri kleščih spodnje čeljusti tekom šestih, pri notranjih srednikih tekom sedmih, pri zadnjih sekalcih tekom osmih let. V gornji čeljusti traja to tri leta dalje; glen zgine torej v 9., 10., oziroma 11. letu na nasprotnih gornjih zobeh.

Konjski zob ima obliko zaglozde (klina); poprečen prerez (preseki) zoba se menjava z obrdnjenjem; do 8. leta je preseki poprečno podolgast, od 8. do 12. okrogel, od 12. do 18. leta triogelnat, od 18. do 24. leta ima obris hruške, od 24. leta naprej podolgast v smeri od glave do repa. V osmem letu nastane na gornjih zadnjih sekalcih (krajnikih) izdolbina, vzgrizek (Einbiß), ki pa po 3 letih spet zgine.

Mišice in kite.

Pregibanje kosti povzročijo mišice, ki so zraščene okoli njih in koje navadna govorica nazivlje z mesom; večina mišic, šilu podobnih, se na obeh koncih zoži v močne kite, v vrvi slične tvore, ki se pripno na tiste kosti, koje naj pregibljejo. Vsak pregib kosti je odvisen od skrčenja pripadajoče mišice; stegnenje kosti povzroči spet druga mišica; za to je k upogibanju kosti med seboj in k njih steganju potrebno dvoje mišic: upogibnice (Beuger) in izteznice (Strecker).

Presnova (Stoffwechsel). Za vse pregibljeje, katere stori živalsko telo in sploh za vse življenjske pojave, se porabi vedno nekaj živalske snovi. Ostanki porabljenih snovi se pa morajo iz živalskega telesa odstraniti in te je treba nadomestiti spet z novimi snovmi: ta pojav, ta vedno se vršča izmena se imenuje presnova (Stoffwechsel); organi za to izmeno so 1. prebavljala (Verdauungsorgane), 2. krvna obtočila in kri (Blutkreislauforgane), 3. dihala (Atmungsorgane) in 4. izločala (Ausscheidungsorgane).

1. Prebavljala se začno že pri gobcu in se končajo z zadnjico; njih važna torišča so razdeljena deloma v prsih, deloma v trebuhu, deloma v kolk in imajo nalogo, da sprejmejo hrano in jo pretvorijo tako, da se tisti njen del, ki je potreben in poraben za ohranitev, rast in koristnost živali, precedi v telo, neporaben del pa se izloči. V žrelu se hrana najprej površno prežveče in oslini in potem porine čez goltanec (Schlund) v želodec, razširjen in mehu podoben del prebavljalnega kanala, kojega notranja stran

izločuje zelodčni sok. Vse vrste prebavo pospešujočih sokov (sline v ustih, želodčni sok i. t. d.), izločujejo posebne žleze. Konji in svinje imajo, kakor človek, enostaven želodec. Goveji želodec n. pr. pa se deli na štiri različne dele iz sicer v vamp (Pansen), kapico (Haube), deveterogub (Blättermagen) in siriščnik (Labmagen); živali, ki imajo tako urejene želodce se imenujejo prežvekovavci. Njih vamp je razmeroma jako velik, leži na levi strani in sega nazaj do jame pred kolkom; radi tega se tudi na tistem mestu zasadi trokar, če je pri napihnjenem živinčetu že potreba. Kapica je mnogo manjša in leži blizu srca; tam se navadno zbirajo trdi, neprebavljivi predmeti, kakor žreblji, žični kosci i. t. d., ki ponekod pridejo tudi do osrčnika (Herzbeutel) ali do srca samega. Prežvekovavci radi pomanjkanja prednikov v zgornji čeljusti ne morejo dobro griziti; razen tega potrebujejo veliko hrane. Radi tega pride vsa hrana le površno prežvečena in premalo oslinjena v veliki želodec, ki mora zamujeno nadomestiti; in res imajo prvi trije deli govejskega želodca nalogo, da povžito hrano le natančneje premelejo in oslinijo; še le v siriščniku se začne prebava; siriščnik odgovarja nalogi konjskega želodca, ki izločuje želodčne soke.

Veči in trši kosi govejske hrane pridejo najprej v vamp; sito govedo najraje počiva v kakem zavetju; med tem se pomika hrana v vampov privesek, kapico; tukaj se hrana dobro predela in sprijema v okrogle prežvečke, ki se poženejo na to nazaj v usta, kjer se do dobrega prežvečejo; na to pridejo grizljeji v deveterogub in se tam še enkrat pošteno premelejo; v siriščniku še le se začne potem hrana prebavljati.

Črevo, nastavljeno na želodec, se začne z vijugastim, takozvanim dvanajstnikom (Zwölfffingerdarm), ki obdaja trebušno slinovko (Bauchspeicheldrüse); v dvanajstnik se izceja vsebina trebušne slinovke in iz jeter prisedši žolč, ki se nabira v posebnem mehurju, žolčniku; za dvanajstnikom se črevo razširi v takozvano debelo črevo (Dickdarm) in, zlasti pri konju močno razvito, slepo črevo (Blinddarm); popivanje hranilnega soka se vrši večinoma v tankem črevesu (Dünndarm); v ta namen se nahajo na znotranji strani črevesa fine črevesne stanice s finimi, primerno razvrščenimi, sočnimi in krvnimi cevkami.

Kri in krvna obtočila.

Kri je prenašalka hranilnih snovi, v vse dele telesne. V ta namen služijo krvna obtočila: srce, odvodnice (Arterien), odvodnične oziroma privodnične laskovice (Haargefäße) in privodnice (Venen). Srce je močna mišica obstoječa iz dveh (desne in leve) strani; vsaka stran ima pridvor (Vorkammer) in prekato (Herzkammer); iz leve prekate vodi kri čim dalje, tem v tenše žilice in končno v laskovice cepljajoča se odvodnica v vse telesne organe; skoz odvodnične laskovice, ki opletajo stanice, pronica hrana k stanicam; iz stanic pa prehajajo neporabljive snovi v privodnice, ki so ravno tako kakor odvodnice s svojimi laskovicami razširjene po vsem telesu. Zdrava kri je svetlordeče barve. Če se pa kri nasiči oddavši svežo hrano stanicam z njih neporabljivimi snovmi, dobi temnejšo, modrordečo barvo; ta kri hiti po čim dalje večjih žilah nazaj k desni srčni prekati in od tam k pljučam, kjer se spet osveži z zračnim kisikom, kojega zamenja z ogljenčevim kislinom in postane spet svetlordeča; kot taka se kri toči nazaj k levemu pridvoru, da začne na novo že popisani pot, na katerem se torej telesu prinaša hrana (veliki obtok); na potu iz srca v pljuča (mali obtok) pa se kri izčišča in osveža.

To pretakanje krvi se vrši brez presledka, noč in dan, dokler je v živali življenje. Na tistih mestih, kjer odvodnice beže plitvo pod kožo čez kaki trši rob, se da tok krvi opazovati v tistih presledkih, kakor srce udarja na minuto; pri zdravem konju v miru 36 do 40krat, pri delu ali vznemirjenju pa 60 do 80krat, pri žrebetu do 2. leta 40 do 72krat; pri teletu (ziznem) 100 do 110krat, do 1. leta starem 80 do 100krat; pri ovci 62 do 88, pri svinji 62 do 96krat, pri biku 40 do 56, pri kravi 70 do 80krat, pri volu 36 do 48krat.

Dihanje.

Dihala imajo nalogo, da čistijo kri, da vzemajo kisik iz zraka in zraku oddajajo na ta način ogljenčevim kislinom. Najvažnejši organi za dihanje so: nos in goltanec, sapnik s grgavcem (Kehl-

kopf) in pljučmi. Sapnik se v prsni razcepi v 2 veji (dušnika, bronhiji), ki vodita k pljučnim krilom; zadnji izrastki pljučnih kril so dljučni mehurčki, ki so napolnjeni z zrakom in opleteni z laskovičami pljučne odvodnice in privodnice; na teh mestih torej se vrši izmena kisika in ogljenčeve kisline. Prsna votlina se pri vdihu zveča na ta način, da se splošči proti prsom napeta nežna prepona, podprsnica (Brustfell), v nastalo praznino pa pritiska zunanji zrak; na drugi strani pa se pljuča prilagajajo neprodušno k notranjim stenam prsne votline in tako se zgodi pri vdihu, da zunanji zrak sili skozi nos, grgavec in njegove veje (bronhije) v pljuča in jih razširi.

Kri, prišedša iz desne srčne strani, zamenja ogljenčevu kislino z zračnim kisikom. Pri izdihu se skrčijo prožne pljučne stene, podprsnica se vzboka spet nazaj proti prsni votlini in jo na ta način znatno zmanjša; na ta način pljuča stisnejo zrak spet po tistem potu nazaj, od koder je prišel. V toliko je torej utripanje srca v zvezi z dihanjem. Da bi kri, kojo požene srce z enim udarcem skozi žile, posrkala ves zrak, ki ga vdahnemo z enim vdihom v pljuča, je nemogoče, če pomislimo, da pri človeku vsa površina pljučnih mehurčkov znaša kakih trideset kvadratnih metrov; pri različnih živalih seveda mnogo več; za to pride tudi na 1 zdihljaj več srčnih udarcev.* Počiva-joč, zdrav konj dahne v 1 minuti 12(7 do 16) krat, tele 50 do 60krat, krava 20 do 22krat, ovca in svinja 15 do 20krat, vol 12 do 20krat. Če je živina bolana, diha hitreje, tudi čez 50krat na minuto. Sicer pa število vdihov ni vedno enako niti pri normalnih razmerah; hitreje diha živina v mladosti in starosti, pri vročini, v toplem hlevu in med prebavljanjem, če se močno giblje in če je drugače razčlunjena; v nasprotnih slučajih je pa število vdihov manjše.

Živčevje

Imenujemo tiste stvoritve živalskega telesa, ki so sprejemljive za različne zunanje utise in uplive, ter mišice pripravijo do tega, da se začno pregibati.

Sredotočje živčevja so možgani in hrbtenjača; možgani so v koščeni lobanji, hrbtenjača (Rückenmark) pa polni kot belo vlakno osrednjo krbtenično cevko (duplino). Iz spodnjega dela možganov, kakor od obeh strani hrbtenjače, se odcepljajo mestoma debelejša, mestoma tanjša živčevna vlaknena, vodeča v vse dele živalskega telesa; živce razločujemo v občutne in gibalne. V možganih se pojavlja volja in zavestni občutek; možgani sprejemajo po sredotežnih ali občutnih živcih (Gefühlsnerven) dojme in je spet po svoje predelane prevajajo po sredotežnih gibalnih živcih k različnim čutilom, kakor v oči, ušesa i. t. d., ter povzročijo, da žival vidi,liši, tipa, okusi, duha, voha i. t. d.

Izločala.

K izločalom (Ausscheidungsorgane) prištevamo pljuča in kožo, ki odstranjujejo plinaste, telesu škodljive snovi; še večje važnosti so obisti (ledvice, Nieren) in znojnice; po teh dveh organih se izloča iz krvi nepotrebna in kakor strup učinkujoča voda v podobi znoja in scalnice; scalnica se nabira v mehuru in od tod izloča iz telesa.

Čutila.

Kako ravnati s kožo in dlako. Najvažnejše čutilo je koža in ker smo že omenili, da igra koža tudi kot izločalo jako važno vlogo, je razvidno da ja treba, da se na njo zelo pazi in jo ohrani čisto; ravno taka skrb je na mestu pri parkljih in kopitih, zlasti pri vprežni živini.

Že star pregovor pravi, da čistoča nadomesti polovico hrane in hoče reči, da skrbimo s čistočo kože za zdravje in krepek razvoj živinčeta; na koži in na dlaki se zrcali zdravje pri živini. Vendar se pogostoma nahaja, da je skrb za kožo vse premajhna in nezadostna, da se živina le preredko počeeše iz okračai. Pride še.

Dosedanje skušnje s sulmodolkami v Nemčiji.

Po A. Arbeiterju.

Pri nas v Avstriji, zlasti pa na Štajerskem, je že tako, da začnemo svoje stvari ceniti še le tedaj, ko nas je tujina opozorila na njih vrednost in zasluženo ime; neredkokrat se tudi pripeti, da se nam marsikaj že prej izvije iz rok in si tu-

* Primerjaj številke na koncu poglavja „kri in krvna obtočila“.

jina prilasti, kar je zrastle pri nas. To se opaža pri živinoreji v obče, posebe pa pri perutninarstvu.

Navedeni pisatelj (autor) tega članka si je postavil nalogo iz popolnoma zmešanega kurjega plemena sulmodolskega izrediti enotno plemo, ter mu pridobiti v mednarodni strokovni literaturi ime, kakor tudi odjemavcev v raznih gospodarskih krogih inozemskih. V kolikor se mu je to s pomočjo I. štajerskega perutninarskega društva in deloma tudi c. k. kmetijske družbe štajerske posrečilo, je razvidno iz mnogih in merodajnih poročil o štajerskih pridelkih perutnarskih; mi pa imamo spet en dokaz več, da za izboljšanje svojih naravnih domačih pridelkov ne potrebujemo tujih umetnin vzgojitve; če hočemo kaj v resnici boljšega, spoznavajmo najprej dobro to, kar nam stvarnica nudi, to gojimo, to požlahtnimo!

V 26. in 27. številki nemškega perutninarskega društva v Berlinu (zaloga Pfeningstorff), poroča gospod C. Krause kot imetnik vzrejalšča za sulmodolke nemških perutninarjev v Steglitzu pri Berlinu med drugim naslednje: Gospod C. Krause podaja po A. Arbeiterju kratek oris sulmodolskega plemena: „Sulmodolke so pravo kurje plemo za našega kmeta z vsemi prednostmi; njih odgoja je lahka, ker so z vsem zadovoljne in si iščejo same hrano pri svoji utrjenosti; dajo se lahko odebeliti in so obenem izvrstne nosilke. Živali so velike in mečaste pri vsem tem, da imajo fine kosti; njih telo je valjasto, noge imajo ono priljubljeno belo barvo; ravnatoko je koža bela in gladka, kar je znak finega mesa; petelini imajo rdečkasto perje po telesu in črno v repu, mestoma tudi po prslih; kure imajo kakor pšenica rmeno ali pa rjavo, na vratu potemnelo perje; nekatere imajo čop, druge spet ne.

Glede kakovosti mesa naj se samo omeni, da se na dunajskem trgu plača za štajerske kopune vedno dvakrat večja cena od navadne, in da so sulmodolske edina perutnina, ki pride razen originalnih francoskih kopunov (la bresse) pri dvornih (cesarskih) pojedinah v poštev in porabo pod imenom „Poulardes de Styrie“ in kot „Chapon de Styrie“.

Jajca so, kakor smetana, žolta (rmena) ali, kakor, svetla kava, rjava. Kar se tiče njih nošenja, se nahajajo med sulmodolkami, kakor tudi med takozvanimi „najboljšimi“ nosilkami, dobre in slabše; sploh se pa o nobenem kurjem plemenu ne more z gotovostjo reči, da je v nesenju tipično (značilno) in zanesljivo.“

K temu popisu sulmodolk se ne da prav nič pripomniti. Glavna stran pri tej vrsti kur je njih dobra in vsestranska porabnost v gospodarstvu; gledati se mora v prvi vrsti na njih izenačenost; pa ne morebiti samo na njih zunanjo obliko, ampak tudi na zanesljivo pododavaljno moč za gospodarstvo važnih lastnosti. Pisatelj opisuje svoje vzrejalšče za sulmodolke s praktičnimi, priprostim in cenimi kurjaki in pravi, da so živali bile tudi ob najhujših zimskih viharjih — do 15° C mrzlobe — le v hlevih, zbitih iz navadnih desk in s papirnato streho pokritih; četudi kolibe stoje popolnoma na prostem in je tudi z listjem posuto, proti jugozapadu se raztegajoče tekališče popolnoma odprto, so se živali vendar le počutile prav dobro, kar so pokazale s tem, da so ravno v najmrzlejših dneh pridno nosile; to je za poročavca prepričevalen znak utrjenega, žilavega plemena.

Tudi v tamošnji okolici se ljudje bavijo s kurje-rejo. Vsi so bili prepričani, da uboga živina v takih prostorih mora mrazu pokrepati in so v mrzlih dneh večkrat popraševali po usodi njihovih sulmodolk; ko sem jim pa pravil, da celo nosijo in še jako pridno, so me imeli za šale zbijačega pustolovca. Dne 14. januarja t. l., ko je bilo ravno prav mrzlo, sem moral pokazati dvema nevernima Tomažema, ki sta prišla gledat mojih hlevov, lepa štiri svetlorjava jajčka; malodušno sta mi priznala soseda, da njune kure nič ne nesó.

Če naj sedaj poročam o svojih štirimesečnih skušnjah, koje sem doživel s sulmodolkami, moram priznati, da so se v tem času vsestransko prav lepo razvile; sulmodolke niso samo pitomne kure, tudi Arbeiter jih ni orisal kot take, ampak plemo za vsestransko porabo. V utrjenosti napram vremenskim uplivom nadkriljujejo pač vsa druga kurja plemena; zbolela ni še niti ena žival; niti tiste navadne poparjenosti ni bilo opažati, ki se rada loti živali, došlih v popolnoma

drugo podnebje, kar bi se pač skoro dalo pričakovati pri živalih iz južne Avstrije. Pri krmil sulmodolke niso nikakor zbirčne; njih neumorno praskanje kaže že sedaj, da si bodo po letu večidel hrane iskale same. Zlasti po zimi so dobre nosilke; v januarju je znesla poprečno vsaka kura 13, v februarju 15 jajec; sedaj, ko je vreme milejše, nesejo večinoma 2 dni zaporedoma, potem preskočijo 1 dan i. t. d. Poprečna teža v februarju znesenih jajc je 58 gramov, v januarju 62 gramov. Jajca od kur, ki še le začno nesti, so res samo 50 do 54 gramov težka, so pa čim dalje težja in dosežejo kmalu 57 do 58 gramov. Poprečna teža jajc v februarju bi bila seveda mnogo večja, da nisem nalašč pustil iz računa svoje največje in najtežje kure; ta žival nosi izredno pridno in sicer 67 do 72 gramov težka jajca. To pa je razvidno, da te izredno velike in težke kure radi tega nisem mogel vzeti v račun, ker bi dala sliko, ki ne odgovarja poprečnosti sulmodolk. Če bi se pa z odbiranjem doseglo, da bi vse sulmodolke nesle tako pridno in tako težka jajca, bi se po vsej pravici lahko imenovali idealne kure. Na vsak način bom gledal, da dobim od navedene kure, ki je v januarju 16 in februarju 17 jajec znesla, plemo; če jih bo le nekaj materi sličnih, sem povsem zadovoljen. (Pojdi in stori tudi ti tako! Opazka uredništva.)

Moje mnenje je sedaj to: sulmodolke so kakor za našega kmeta nalašč vstvarjene kure; če šport tega v resnici dobrega plemena spet ne bo pokvaril, je sulmodolkam pri nas zagotovljena važna uloga, ko pride neizogibni polom s tujezemskimi umetninami.

Prav živo obžalujem, da polagajo ljudje tako malo važnosti na seznamek nanešenih jajec; od vsakega plemena bi se moralo znati, da li odgovarja zahtevanim lastnostim ali ne; da bi pa samo zaradi lepšega perutnino gojili, pri današnjih gospodarskih razmerah ni nikakor umestno, niti priporočljivo. Če se kdo že ne potruži toliko ali nezmore, da bi si spravil zaklopna gnezda (Fallnest), bi vsaj poprečno na leto moral znati, mu li kure prineso toliko jajec, da ž njimi in z vrednostjo svojega mesa plačajo hrano, stroške in trud.

Nek, oskrbnik v Pomorju, ki si je tudi spravil sulmodolke iz Štajerskega, je ravno tako dobil utis in prepričanje, da so sulmodolke, ki zedinjajo vse prednosti v sebi in kojih gojitev se najprej in najzanesljivejše spleča.

Tudi v kraljevini saksonski je perutninar (župan Vogt v Waldheimu), ki je s sulmodolkami, koje je dobil leta 1910, zelo zadovoljen; pohvalno se izraža o njih utrjenosti, o njih vsem vremenskim uplivom zoperstavlajoči se žilavosti, koje so pokazale v osamelu stoječem lesenem kurjaku na vrtu v najhujši zimi; tudi on govori o njih kot z vsem jako zadovoljnim plemenu. Novembra meseca so mu začele nesti, pojenjale malo meseca julija in avgusta ter spet po navadi začele septembra meseca. Piščeta vzgajati, pravi, da je igrača v primeri z drugimi plemeni; s 6. mesecem začno nesti; meso je fino in nežno.“

V imenovanem strokovno stvarnem časopisu najdemo še več slavospevov našim štajerskim sulmodolkam; omenimo naj še samo 1 primer, ki kaže podrobnejše, kako skrb obračajo inozemci našim sulmodolkam. Nek gospodar (Henrik Köhler-Heppenheim, Rheinhesen) je dobil jeseni 1910 od dveh štajerskih perutninarjev 1 petelina in 5 kokoši sulmodolske pasme; perutnina se je tako dobro obnesla, da si je jeseni 1911 naročil še 3 peteline in 11 kokoši. S prva imenovana družina (1:5) je dobila odkazano mesto v kurjaku po načrtu Tolman-Wood pod streho z odprto fronto, to je, samo s sohami podprto streho; 600 m² metrov obsegajoče tekališče so si delile sulmodolke ž njimi tekmujočimi pasmami: faverol, belimi orpingtoni, belimi italjan-kami in ramelsloherji. Sulmodolke so med vsemi najboljšje prenašale vse mogoče vremenske uplive (mraz, veter) in so se tudi najprej in najlažje udomačile v tujem podnebju; bolezen se ni pojavila pri njih nobena. Kure, ki so se izvalile v marcu in aprilu so dobile številke 14 do 18; št. 14 je znesla 170, 15: 150, 16: 114, 17: 125 in 18: 111 jajec, skupaj torej 670 jajec poprečno 57 do 60 g težkih; nesti so začele 18. decembra 1910 in so znesle do 31. decembra 1911 18 jajec, v januarju 1911 48, v februarju 72, v marcu 65, v aprilu 97, v maju 107, v juniju 103, v juliju 73, v avgustu 69 in v septembru 9 (sedaj

so se začele misiti) in 1. do 17. decembra 9 komadov; skupaj torej 570 in pride poprečno v 1 letu 134 jajec na kuro.

Piščeta so se razvijala hitro in živahno in so se že v zgodnji svoji mladosti pokazala kot vredni potomci svojih starišev glede na praskanje in iskanje hrane; četudi imajo omenjeni faveroli za nekoliko finejše meso, vendar prizna strog opazovavec, da pride za mnogo dražje, nego pri gibčnih in živahnih sulmodolcih, ki si skrbe sami za velik del hrane. Ta poskus je dal gospodu Köhlerju povod, da je opustil renomirana plemena kakor so italijanke, ramelsloherji in orpingtoni ter se letos peča v prvi vrsti s sulmodolkami (3:19) in faveroli (4:24) in še z neko tretjo vrsto.

Gospod Köhler smatra sulmodolke kot najboljšo perutnisko pasmo za kmetska gospodarstva.

K tem poročilom, ki izhajajo iz Pomorja, Brandenburške, Saksonskega, Badenskega i. t. d., torej iz krajev, ki imajo mestoma kam neugodnejše podnebne razmere, nego Štajersko, prihajajo vsaj tako dobra in še ugodnejša poročila iz Bosne, Ogrske in iz otokov jadranskega morja. Gospod Ludvik Schlabit z v Tesliću (Bosna) izraža svojo zadovoljnost s sledečimi besedami: Celozimo so nesle, tudi pri mrazu 28° C v enostavnem, iz desk zbitem kurjaku; vsi sosedi so tožili o pomanjkanju jajec; jaz pa sem imel celo zimo dovolj svežih jajec; 16 kur je zneslo od novembra do februarja 639 komadov jajec, poprečno 62 do 65 gramov težkih; izmed nasajenih jajec ni bilo niti enega, ki ni bilo oplodeno; iz vsakega jajca se je izvalilo pišč. Približno tako piše tudi vpokojeni stoltnik dr. Kersten v Cigalah na otoku Lušin. Kure iz majnikovega gnezda so začele nesti v oktobru i. t. d.

Iz vseh teh poročil se pač jasno vidi vrednost štajerskih sulmodolk.

Tu Vam kažemo izvrstni Fellerjev rastlinski izvlečni fluid z znamko „Elsa-fluid“, ki je, kakor smo se sami pripravili, bolj utešujoč, zdravilen, osveževalen, mišičje in kite krepi, ki ozdravi slabosti udov ter učinkuje proti vnetju! On uteši protinske, živčne, revmatične bolečine, bodljaje, bolečine zob, glave, hrbta in križa, utrujenost, oslabele oči in glavobol, učinkuje poživiljajoče in stori človeku, da kljubuje laže raznim boleznim ter preproči marsikak bolezen, katero povzroči prepih, prehlajenost, n. pr. kašelj, hripavost, nahod, bolečine v vratu. Pristen je le, ako ima vsaka steklenica „Feller“. 12 malih ali 6 velikih ali 2 specialni steklenici 5 K, 24 malih ali 12 velikih ali 4 specialne steklenice 8 K 60 v, 48 malih ali 24 velikih ali 3 specialnih steklenic 16 K s poštno vred. — Ob tej priliki tudi poudarjamo, da uporablja na tisoče ljudi proti bolečinam v želodcu, krč, netočnosti, gorčici, tiskanju v želodcu, bljuvanju, slabostim, pehanju, napanju, zabasanju in raznovrstnim prebavnim težkočam s prosmetljivim uspehom Fellerjevo odvajalno rhabarbar-kroglice z znamko „Elsa“-kroglice. — 6 škatlic 4 K franko in 12 škatlic 7 K 60 v franco. — Pozor prod ponarejanjem! Pristen fluid in pristne kroglice se dobe le pod naslovom:

E. V. FELLER
dvorni lekar v Stubici, Elsaplatz 292
(Hrvaško).

O pridelovanju cikorije in njega rentabiliteti s posebnim ozirom na Srednje in Spodnje Štajersko.

Napisal Dr. Julij Olachowy, plačani docent na c. k. visoki šoli za poljedelstvo na Dunaju in konzulent za rastlinarstvo v c. k. poljedelskem ministarstvu.

(Dalje.)

B. Posamezni del.

a) Setev v svrhu pridelovanja korenin. Vrste. Endivija (lentiva, rezva) kakor tudi cikorija imate celo vrsto zastopnic, ki se v morfološkem oziru (po obliki) značilno razlikujejo med seboj. Endivijine vrste, s kojimi se peča trgovstvo, se porabljajo deloma po letu, deloma po zimi. Kot značilna zastopnica poletne endivije naj se tukaj omeni le ona, ki ima kakor postrv pisane

liste in ki se povsod jako priporoča. Zimska endivija pa ima v dve vrsti (tipi), od katerih ima prva narezljano, druga ploščnato listje (mahovka in eskarijol); obe se dobite na trgu, navadno porumeneli (požolteni). Jako priljubljene endivije so: širokolistnata dunajska, zelena magdeburška in bruseljska (Witloof).

K cikorijam, ki se sade samo radi pridelovanja korenja, spada magdeburška cikorija z ostnato glavo (Magdeburger Spitzkopf), ostnata magdeburška bratov Dieppe, brunšviška, valjasta orjaška cikorija ali badenska valjasta cikorija „Imperial“ in šlezka cikorija. Magdeburška z ostnato glavo ima gladko in z ostro ostjo končajočo korenino, celorobno in navpično stoječe perje (liste) in modre cvete; k znamenitim prednostim imenovane vrste spada njena rodovitnost in zdatna množina posušenih cikorijinih korenin. Brunšviška cikorija ima kračje, pa debelejšje korenine, narezljane in zvite liste, ki pa bujno rastejo in se močno razvijajo, izkopavanje njenih korenin je kam lažje nego pri ostnati. Valjasta orjaška ali valjasta cikorija „Imperial“ ima spodaj topo končujočo korenino in se da torej še lažje izkapat nego brunšviška. Šlezjska cikorija ima srednje dolgo in debelo korenino, rodi sicer dobro, pa radi tega in tako priljubljena, ker je njeno redko staničevje pri sušenju razmeroma zelo malo izdatno. Na Avstrijskem se goji izključno samo cikorija z zgoraj ostnato korenino; tudi v Nemčiji se ta vrsta jako upošteva, vendar se pa razen nje uveljavljajo več ali manj druge vrste. Amerikanci dajajo šlezjski cikoriji prednost.

O korelativnih*) razmerah cikorijinih lastnosti ničesar ne znamo. Fruhwirth sklepa sicer iz sadnih poskusov, ki jih je leta 1894 O. Pitsch delal v Holandiji z različnimi cikorijinimi vrstami, da stoji razvijanje korenin v nasprotnem razmerju z razvijanjem listov in procentualnem pridelku suhe tvarine; prej bi se dalo torej sklepati, da velik pridelek surovih korenin da prej več množino suhe tvarine, zlasti pa brezdušičnatih snovi; vendar se mora opozoriti, da je te zaključke še treba preskusiti radi tega, ker je bil razloček v pridelkih jako majhen in se pri zaključku niso upoštevale vse vrste cikorijine.

Odbirala se je cikorija v svrhu nje požlahtnitve (zboljšanja) samo toliko, da se je pri puščanju za seme gledalo le na lepo obliko in srednjo velikost korenine, torej samo na zunanje lastnosti. Na vsebino suhe tvarine in nje kemične sestavine (množine inulina**) se ni oziralo, četudi je brezdvomno, da bi se cikorija dala i v tem oziru zelo zboljšati; odbiranje semenske cikorije z ozirom na obliko in velikost korenin se vrši v jeseni; odbiranje z ozirom na notranje lastnosti bi se pa moralo vršiti še le spomladi. V obče se pa mora pibiti, da se cikorija dosedaj ali sploh ni ali pa le v skromnih mejah zboljševala; požlahtniti bi se pa dala lahko s majhnimi sredstvi in majhnim trudom; zadostovalo bi samo enostavno odbiranje v velikem, četudi bi se s tem ne dosegla bogsigave kaka izenačenost; boljših uspehov bi dosegli z odbiranjem v velikem ter sem in tje ob enem po maticah. Tako postopanje je priporočljivo zlasti pri tistih rastlinah, pri katerih se dosedaj še sploh ni nič izbiralo in pri katerih bi natančno odbiranje tačas še ne bilo umestno.

Še manj pozornosti, nego zboljšanju že naha-jajočih se vrst cikorijinih, se je obračalo pozornosti novim vzgojivam. Naknadnih varijacij (kakor pavrste z belimi ali rdečimi in pisanimi cveti i. t. d.), vzgojitelji dosedaj niso zasledovali naprej. Fruhwirth se je sicer pečal s križanjem, vendar je delo ostalo samo pri tehnični izvršitvi križanja.

Fruhwirth navaja dva načina križanja pri cikoriji. V prvem slučaju se odstranijo na predvečer, preden se cikorijini koški razcveto (ko so primoleli modri konci cvetnih ježičkov iz mladega popka), do malega vsi cveti dotičnega koška; na to se pri ostalih cvetih razparajo cvetove cevke,

*) Korelacija = medsebojno razmerje posameznih delov na kaki živali ali rastlini, ki dobivajo hrano iz skupnega vira (želodec, korenine); korelacija igra v rastlinstvu in živalstvu jako važno vlogo za kmeta; pri rastlinstvu in živalstvu je naveden primer v nadaljevanju; pri živalstvu omenimo kot primer: mlečnost in mesnost; pri biku debelost, iskrost, rodovitnost.

**) Inulin je snov, ki se spremeni, če se cikorijine korenine razgrejejo z zredčeno solno kislino (HCl), v sladkor; sicer je pa inulin soroden s škrobom (šterko) ki se da posredno tudi spremeniti v sladkor.

ter se odrežejo prašnice (Staubbeutel) od prašničnih niti (Filamente). Po tem se dotični košek zagrne, da ne pridejo v njega zuželke (čebele), s cvetnim prahom od drugih rastlin; dobro je, če se tudi popki drugih koškov na dotični veji odstranijo. Drugo jutro, med 6. in 7. uro, se s čopičem nabere cvetni prašek drugih cikorijinih rastlin, ter se od 7. ure naprej potrosi na pestiče tistih evetov, iz katerih smo na predvečer porezali prašnice. Tisti cveti, od katerih smo hteli imeti prašek, se morajo tudi zagniti tistega večera, ko smo si pripravljali omenjen cvet za križanje.

(Pride še).

Zborovanja podružnic.

— Videm. Kmetijska podružnica na Vidmu naznanja svojim udom, da bo imel v nedeljo, 5. maja gospod potovalni učitelj Goričan poučno predavanje in sicer zjutraj po prvem opravilu v šoli na Vidmu, popoldne ob treh pa v šoli v Artičah. V nedeljo, 19. maja pa se vrši popoldne ob treh v šoli na Vidmu drugi občni zbor podružnice, pri katerem bo predaval gospod družbin tajnik Holz. Podružnični udje se vabijo, da se teh zborovanj udeleže v prav obilnem številu. Dobrodošli so tudi neudje.

Odbor.

— Mala nedelja. V nedeljo, t. j. dne 12. t. m. priredi tukajšnja kmetijska podružnica gospodarsko zborovanje; govori gospod Belle, ravnatelj deželne kmetijske šole v Št. Jurju ob južni žel. o boleznih in škodljivcih sadnega drevja in sredstvih zoper iste. Predavanje se vrši po rani službi božji v šoli in se vabijo kmetovavci k mnogobrojni udeležbi.

— Ponikva ob juž. žel. V nedeljo dne 5. maja 1912 ob 8. uri dopoldne v prostorih tukajšnje šole priredi kmetijska podružnica zborovanje, pri katerem bo gospod Martin Jelovšek, deželni živinorejski nadzornik, o živinoreji predaval. Za obilno udeležbo se priporoča

Jožef Zdolšek, načelnik.

Iz podružnic.

— Ptuj. Načelstvo podružnice za ptujsko okoličico naznanja tužno vest o prerani smrti svojega prvega in visoko spoštovanega predsednika gospoda Dragotina Zupančiča, učitelja v pokoju in veleposestnika v Ptuj, ki je po dolgi, mučni boleznici dne 13. marca t. l. v 47. letu svoje dobe izdihnil svojo blago dušo. Kako je ljudstvo čislalo blagega, za vse dobro vnetega moža, je pokazalo obilo spremstvo k večnemu počitku dne 15. marca. Čast in hvala njegovemu velikemu in nesebičnemu trudu za kmetijsko podružnico; ostal bo njenim članom vedno v častnem spominu.

Zupanc, tajnik.

— Slov. Gradec. Dne 17. aprila 1912 je priredila c. k. kmetijska podružnica šoštanjka poučno zborovanje, katerega se je udeležilo razmeroma ogromno število, približno 80 poslušavk in 40 poslušavcev. Predaval je c. k. okrajni živinozdravnik Franc Pirnat iz Slov. Gradca o umni svinjereji. S posebnim zanimanjem in s strmečo pazljivostjo so sledile zlasti poslušavke, gospodinje in dekleta, predavanju od početka do konca.

Št. Ilj v Slov. goricah. Kakor dognano, se morajo pri zatiranju peronospore poškopiti tudi spodnje listove strani; to delo se izvrši najlažje z nalašč za to tako napravljenim razpršilnikom „Komet“, kojega izdeluje tvrdka F. Nechwille na Dunaju. Šentiljska podružnica namerava skupno naročiti to pripravo za tiste p. n. vinorejce, ki naročilo prijavi vsaj do 10. maja t. l. pri podružničnem vodstvu ustmeno ali pismeno. 1 komad stane K 5.— in se ta znesek že lahko tudi naprej plača pri podružničnem blagajniku gosp. Ivanu Baumannu.

Načelstvo.

Vposlano.

Največje slavlje je v življenju brezdvomno le trdno zdravje zdrav organizem; brezhibna uporabljivost moči in veselje nad življenjem so najdragocenejši zakladi, ki se morajo na vsak način varovati. To stremljenje se izpolni edino le z nutrigenom, živlom idealno sestavljenim, ki poživi kri, kosti in živce in povzdigne utrujenost. Nutrigen je tudi za zdravega potreben; bolan človek pa se celo pregreši zoper svoje zdravje, če vidi, da njegove sile pojemajo, če ga mineva življensko veselje in si ne pomaga z nutrigenom. Podjetje za nutrigen v Budimpešti, VII. Elizabethring 16, oddelek 193 pošlje vsakomur na poskušnjo nutrigen in poučno knjižico o nutrigenu zastoj.

ZADRUGA.

Poročila Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
Gradec, Franzensplatz št. 2.

I. Poročila glede blagovnega prometa Zveze.

1.

Bakrene galico,

dobava Zveza, dokler je kaj zaloge, najboljša kakovosti v vrečah po 100 kg po od 1. aprila t. l. veljavni ceni K 62.—; kraj odpošiljatve Gradec, Maribor ali Celje določi Zveza; 100 kg z vrečo vred brutto za netto. Vreče po 50 kg se podražijo za 60 vinarjev pri 100 kg.

2.

Rafija.

Najboljša Majunga, od kolodvora v Gradcu, 100 kg za 80 K, cena nastavljena od kolodvora v Gradcu, brutto za netto z vrečo vred, brez škonta, plačljivo v Gradcu.

3.

Žveplo.

Ventillato Trezza, najfinejša kakovost, v bombaževih vrečah, po 25 kg, od našega skladišča v Mariboru ob Dravi, 100 kg za 21 K 50 v.

4.

Kmetijski stroji in orodja.

Opozorjamo svoje člane prav uljudno, da nam je radi dogovora z vsemi večjimi tovarnami omogočeno spraviti po znižani ceni vse mogoče vrste kmetijskih strojev: kakor pluge, brane, mlatilnice, trijerje, mlino (žrmlje), obračilnike za seno, senenske grablje, kosilne stroje kakor druge stroje in druga orodja za polje, travnik in vinarstvo, tudi trsne in drevesne brizgalnice, žvepljače i.t.d. Poizvedbe in naročila se naj pošljejo pravočasno Zvezi štajerskih gospodarskih zadrug.

5.

Čilski soliter

dobava Zveza, dokler je kaj zaloge, po svoji volji ali iz graškega, mariborskega, celjskega ali ptujskega skladišča v vrečah po 100 kg za K 31.50, brutto za netto brez škonta.

6.

Zrnje za na mlin ali za krmo.

Zveza ima na skladišču naslednje vrste silja: Kakih 3700 kg najfinejše pšenice s hektolitrsko težo 82 kg, kakih 3600 kg fine pšenice s hektolitrsko težo 77.5 kg, kakih 2300 kg najfinejše rži za na mlin s hektolitrsko težo 74.5 kg, kakih 1000 kg fine rži za na mlin s hektolitrsko težo 71.5 kg, kakih 5000 kg najfinejšega ječmena za na mlin s hektolitrsko težo 73.5 kg, kakih 3300 kg najfinejšega ovsu s hektolitrsko težo 54 kg; dobi se, dokler je kaj zaloge; cene in vzorci se pošljejo na zahtevo.

II.

Zadružna vnovčevalnica živine pri Zvezi gospodarskih zadrug na Štajerskem.

Pregled ponudeb in naročil.

Pozor!

Od Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem ustanovljena posredovalnica za prodajo plemenske in rabne živine priobčuje spiske ponudeb in zahtev za plemensko in rabno živino (govedo, svinje, ovce, koze), da lahko stopijo interesenti med seboj v direktno tržno zvezo.

Niti kupec niti prodajavec nista s svojo prijavo obvezana, da bi morala živino prodati ali kupiti le s posredovanjem Zveze; to jima je popolnoma prepuščeno na prosto roko.

Delovanje posredovalnice in prejem ponudeb sta popolnoma brezplačna. Pač pa morajo vsi, ki se poslužujejo Zvezine posredovalnice, Zvezi nemudoma naznaniti, če so pripravljeno živino že prodali ali iskano kje drugje kupili.

Posredovalnica ne prevzame za pravilnost podatkov v ponudbah in glede zanesljivosti in poštenosti pozameznih strank nobene odgovornosti. Kupcem se priporoča, naj vprašajo z dopisnico, ali je živina še na prodaj, predno se peljejo k ponujavcu.

Zaradi formularjev za prijave in sploh vseh stvari, ki zadevajo označeno posredovalnico, naj se interesenti obrnejo naravnost na Zvezo gospodarskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2/I. **Živinski sejmi v Gradcu meseca maja 1912.**

Sejmi z rogatino: 2., 9., 15., 22. in 30. maja.

Sejmi z malo klavno živino: 3., 10., 17., 24. in 31. maja.

Konjski sejem: 2. maja.

Ponudbe:

Uprava kopališča Steinerhova pri Kapfenbergu na Štajerskem, odda prasce, prašički in prašičice križane pasme Yorkshire X žlahtna svinja; 1 kg žive teže stane 1 K 50 v.

Matijas Natter v Weblingu št. 83, pošta Straßgang, prodaja enoletnega plemenskega bika, pingavske pasme, čez 250 kg težkega za K 300.

Amalija Steinrisser v Kammern, Gornje Štajersko, prodaja 14 mesecev starega, 320 kg težkega bika, muredolske pasme, za K 350 radi preveč živine.

Prosimo, da se pri ponudbah živine navede po možnosti živa teža in cena.

Prijave za prodajo in nakup se priobčijo samo trikrat, če se nismo pisмено drudeče pogodili.

III.

Izkaz o kontokorentnem poslovanju Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem meseca februarja 1912. (Promet z denarjem in blagom).

A. Posojilnice.

Posojilnice	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Kredit		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. januarja 1912	—	—	8,319.027	17	4,229.696	80	—	—
Promet februarja 1912 . . .	260.763	81	351.134	39	185.760	44	188.600	72
Skupaj . . .	260.763	81	8,670.161	56	4,415.457	24	188.600	72
Proč vračila	—	—	260.763	81	188.600	72	—	—
Stanje dne 29. februarja 1912	—	—	8,409.397	75	4,226.856	52	—	—

B. Druge kmetijske zadruge in društva.

Kmetijske zadruge	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Kredit		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. januarja 1911	—	—	2.775	74	1,298.315	19	—	—
Promet februarja 1912 . . .	179	—	3.322	70	1.836	69	13.868	04
Skupaj . . .	179	—	6.098	44	1,300.151	88	—	—
Proč vračila	—	—	179	—	13.868	04	—	—
Stanje dne 31. februarja 1912	—	—	5.919	44	1,286.283	84	—	—

Ves promet posojilnih društev Zveze meseca februarja 1912 K 986.259.36
 Ves promet ostalih gospodarskih zadrug in društev meseca februarja 1912 „ 19.205.43
 Stanje vseh vlog koncem februarja 1912 „ 8,415.317.19
 Stanje vsega kredita „ 1912 „ 5,513.140.36
 Uvoz blaga v februarju 1912 „ 308.460.13
 Izvoz „ „ 1912 „ 190.673.24
 Skupni promet meseca februarja 1912 „ 499.133.37
 Število pridruženih posojilnih društev koncem februarja 1912: 282.
 Število ostalih pridruženih gospodarskih zadrug in društev koncem februarja 1912: 87.

Tržna poročila.

Graško tržno poročilo.

Sejem s krmo in slamo od 15. aprila do 21. aprila 1912. Pripeljalo se je 53 vozov s 696 metriskimi stoti sena in 21 vozov s 253 metriskimi stoti slame; sejem je bil boljše obiskano ko pretečni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kislno od K 5.50 do K 6.80, sladko od K 5.60

do K 7.—; ržena slama od K 4.80 do K 5.40; pšenična slama od K 4.60 do K 5.20, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K —.— do K —.—.

Sejem z rogato živino dne 24. aprila 1912. Prignalo se je 222 volov, 136 bikov, 273 krav, 5 živih telet in — konj, pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnice.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: 9 volov, 23 bikov, — krav, — telet; na Gornje Štajersko: 40 volov, 12 bikov, 14 krav; Spodnje Štajersko: — volov, — bikov, — krav, — telet; Trst: 4 volov, 1 bik, 153 krav, — telet; Predarlberško: 9 volov, 3 biki, 21 krav, — telet; Pri-

morsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; Celovec: — volov, — bikov, — krav, — telet. Solnograško: — volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže: klavni voli, tolsti od 98.— do K 104.— (izjemoma K 110.—), poltolsti od K 86.— do K 94.—, suhi od K 76.— do K 88.—; voli za pitanje od K —.— do K —.—; klavne krave tolste od K 72.— do K 84.—, poltolste od K 54.— do K 70.—, suhe od K 48.— do K 52.—; biki od K 76.— do K 98.—; dojne krave do 4. teleta od K —.— do K —.—; čez 4. tele od K —.— do K —.—; breje od K —.— do K —.—; mlada živina do 80.— do K 92.—.

Sejem klavne živine dne 26. aprila 1912. Zaklana živina: 789 telet, 2111 svinj, 110 komadov drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.16 do K 1.32; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.34 do K 1.44; mlade svinje od K 1.40 do K 1.44; nemške pitanske svinje od K 1.34 do K 1.40; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.44 do K 1.52; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.34 do K 1.40; mesne svinje od K 1.30 do K 1.38; bosnjaške pitanske svinje, debele, od K 1.28 do K 1.36; bosnjaške pitanske svinje, suhe, od — do K —; ovce od K 1.— do K 1.20; kozlički in jagnjeta od K 5.— do K 8.—. Kupčija živahna. Cena je stalna.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Koruza		Proso	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje	50	12	25	9	25	9	50	11	50	11	50	12	—
Ormož	50	11	—	10	—	9	—	10	—	10	—	11	—
Gradec	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubno	50	12	70	11	15	11	20	12	—	11	20	—	—
Maribor	50	11	—	10	—	10	50	11	—	11	—	10	—
Ptuj	50	12	—	10	60	11	80	11	50	10	50	10	90
Inomost	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec	50	11	90	10	80	—	—	10	—	11	50	—	—
Solnograd	50	12	65	12	—	—	—	11	95	11	25	—	—
Dunaj	50	12	80	11	07	10	52	11	12	10	50	—	—
Ljubljana	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linc	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pešt	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mesto	Kil	Ajda		Bob		Seno sladko		Seno kislo		Rižena slama		Jezna slama	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje	50	10	50	17	50	3	50	2	50	3	—	3	50
Ormož	50	11	—	15	—	5	—	4	—	3	—	2	50
Gradec	50	—	—	—	—	3	—	3	07	2	55	—	—
Ljubno	50	—	—	22	—	4	—	3	50	3	50	3	—
Maribor	50	10	50	16	—	3	—	—	—	1	75	1	50
Ptuj	50	11	50	—	—	3	70	3	20	3	—	2	70
Celovec	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letne in živinske sejme.

Dne 7. maja v Ormožu (sejem s ščetinarji); v Radgoni*.

Dne 8. maja na Polju**, okr. Kozje; na Ptuj (sejem s ščetinarji); v Radgoni*; v Imenem (svinjski sejem), okr. Kozje.

Dne 9. maja na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem).

Dne 10. maja v Rogatcu (sejem s ščetinarji).

Dne 11. maja v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 13. maja v Studenich**, okr. Slov. Bistrica; na Bregu pri Ptuj**; v Rogatcu**; v Cmureku**; v Konjicah**; v Središču**, okr. Ormož; na Planini*, okr. Kozje; v Slov. Gradcu**; v Lembergu**, okr. Šmarje pri Jelšah.

Dne 14. maja pri Sv. Juriju v Slov. gor.**; okr. Sv. Lenart v Slov. gor.; v Ormožu (sejem s ščetinarji); v Rogatcu (sejem z veliko živino).

Dne 15. maja pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.*; okr. Ptuj; na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji); v Braslovčah**, okr. Kozje; na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem).

Dne 16. maja na Bizeljskem, okr. Brežice; v Jarenini, okr. Maribor.

Dne 17. maja v Rogatcu (sejem s ščetinarji); pri Št. Ilju v Slov. gor., okr. Maribor; v Piljstanju**, okr. Kozje; v Vojniku**, okr. Celje.

Dne 18. maja na Ptujski (Črni) gori*, okr. Ptuj; v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 20. maja pri Sv. Lovrencu ob koroški žel**, okr. Maribor; Rajhenburgu**, okr. Sevnica; v Velenju, okr. Šostanj; pri Sv. Lenartu v Slov. gor.

Dne 21. maja v Ormožu (sejem s ščetinarji); v Radgoni**.

Dne 22. maja v Loki, okr. Laško; na Ptuj (sejem s ščetinarji); v mestu Maribor*; v Imenem (svinjski sejem), okr. Kozje.

Dne 23. maja na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Artičah**, okr. Brežice.

Dne 24. maja v Rogatcu (sejem s ščetinarji).
Dne 25. maja v Jarenini*, okr. Maribor; v Slivnici*, okr. Maribor; v Ormožu**; v Rogatcu**; pri Sv. Vrbanu*, okr. Ptuj; pri Sv. Filipu**, okr. Kozje; v Svetini**, okr. Celje; v Vitanju**, okr. Konjice; v Lučah**, okr. Gornji Grad; v Brežicah (svinjski sejem).

Uradno.

Razglas.

Št. 15.468
II. 1853

Na štajerski deželni vino- in sadjerejski šoli v Mariboru se razpisuje za šolsko leto 1912/13, t. j. s 15. septembrom 1911 več deželnih prostih mest, ki se bodo oddala.

Prošnjiki, ki prosijo za eno ali drugo prosto mesto, morajo biti v Štajerskem pristojni in najmanj 16 let stari. Nekolkovanim prošnjam, ki se naslovijo na štajerski deželni odbor, se morajo priložiti krstni in domovinski list, spričevalo o stavljenih kozah in zdravniško spričevalo odpuštnica iz ljudske šole in ubožno spričevalo. Prošivci morajo prošnje osebno oddati ravnateljstvu deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru najpozneje do 15. julija tega leta.

Oni učenci vinorejske šole, ki imajo deželna prosta mesta, se morajo zavezati s pravno veljavno obveznico, da bodo po končanih šolskih letih in po končani vojaški službi služili v gospodarstvu na Štajerskem vsaj 3 leta ali pa plačali za vsako leto, ki ga tekom tega časa preživijo izven štajerske dežele, po 200 K ravnateljstvu deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru v prid deželnega zaklada.

Plačniki, to so učenci, ki plačajo za hrano in pouk iz svojega letno 448 K, potem oni, ki prosijo za okrajne štipendije ali za podporo pri drugih korporacijah in praktikanti, se morajo z zgoraj omenjenimi listinami osebno zglasti pri ravnateljstvu deželne vinarske in sadjerejske šole v Mariboru. Plačnikom seveda ni treba prinesiti ubožnega spričevala.

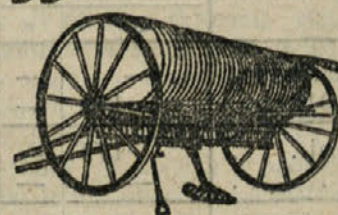
V Gradcu, dne 14. aprila 1912.

Od štajerskega deželnega odbora.

Razglas.

Na deželni kmetijski šoli v Grottenhofu se vrši od dne 29. maja do vstevši 1. junija t. l. čebelarski tečaj za začetnike. Pouk traja vsak imenovani dan od 8. do 12. ure predpoldnem in od 2. do 6. ure popoldne in sicer brezplačno. Vsak, kdor se prej prijavi, se lahko udeleži tečaja. Hrana in prenočišče se dobi za zmerno ceno v bližnji gostilni. Prijave se sprejemajo do 20. maja t. l. pri ravnateljstvu deželne kmetijske šole v Grottenhofu, pošta Wetzelsdorf pri Gradcu. (Pouk je seveda nemški!).

„TITANIA“

senske grablje

sistem Hollingsworth so cele iz železa in jekla, z lesenimi ali železnimi kolesi trojnimi vodstvom za roglje (zobe). Ravnotežje zobne skupine je tako natanko določeno, da izpusti nagrabljeno krmo z enostavnim vzvodom na roko ali nogo.

„TITANIA“

senski obračilnik

s 5. ali 6. vilami, z najboljšim podstavkom iz jeklenih cevi je pri vsej svojaj lahkoti zanesljive trdnosti (stabilitete); sadi tudi za strme travnike prav dobro ker je opremljen z ročno zavoro.

Kot specialiteta izdelana roba prve vrste.

Prospekti gratis in franko. — Zastopniki se iščejo povsod.

Titania-Werke, Wels 184

Gornje Avstrijsko.

Nadaljnji specialni izdelki: Sejalni stroji, brzo-parilniki za živinsko krmo, posnemalniki, vezači za snope l. t. d.

Glavni zastopnik za Štajersko:

Franz Asen, Gradec, Mariengasse 22.

Vposlano.

Izjava, ki odgovarja istini, posnamemo iz pisma Nj. ekscelece baronice Helene Freytagh-Loringhoven, roj. baronice Burhoeveden, Gorica, Corso Verdi 36, koje pošilja lekarnarju E. V. Fellerju, in sicer: Z velikim zadovoljstvom Vam pošiljam karto, koje sem dobila danes od znane pisateljice Paul Marija Lacroma, drž. plemenitašice Marije pl. Egger-Schmitzhausen; iz njene karte lahko izprevidite, da si je domače zdravilo Fellerjev fluid z znamko „Elsafluid“ pridobilo spet novo priznavko. Dama je bila pred kratkim pri meni in je tožila o neizrekljivih nevalgičnih bolečinah; jaz sem ji dala eno steklenico od svojih. In danes dobim po kratkem poskusu od nje to toplo zahvalo o naravnost sijajnem uspehu. Željno pričakujem tudi poročila o učinku „Fluida“ pri kneginji Carolath, koje Vam bom tudi takoj vposlala. Fellerjev fluid, kojega poznajo itak vsi cenjeni čitatelji, izdeluje edino le lekarnar Feller v Stubici, Elzin trg. št. 292 (Hrvaško) in se tudi tam naroča. Dobi se ali 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali 2 specialni steklenici poštine prosto za K 5.—. Mala zaloga tega izbornega domačega zdravila more vsakomur prav dobro služiti.

Razglas.

V petek, 17. maja 1912 se vrši v Ormožu licenciranje in premiranje bikov.

Dopustnice za spuščanje se bodo delile za bike, ki so stari najmanj 1½ leta in so zdravi ter pravilne postave. Lastniki posebno lepo vzgojenih bikov bodo obdarovani. Prva premija je državna in znaša 70 K, za nadaljne je prispevala dežela 120 K, in okraj 400 K.

Natančneje določbe je najti v krajevnih razglasih.

Ormož, 23. aprila 1912.

Okrajni odbor v Ormožu.

Komu primanjkuje delavskih moči, naj si kupi **OKOPAVALNIK**

Š. 76.

Razpis.

Okrajni odbor v Sevnici je v dogovoru z okrožnim načelnikom letošnje splošno zborovanja živinoogledne komisije za licenciranje in premiranje plemenskih bikov za vse občine sodnijskega okraja sevnjskega določil na dan

22. maja 1912

dopoldne ob 10. uri na živinskem sejnišču v Sevnici.

Licencirani bodo le plemenski biki muriškodolskega

plemena. Za premije določeno je 7 daril in sicer:

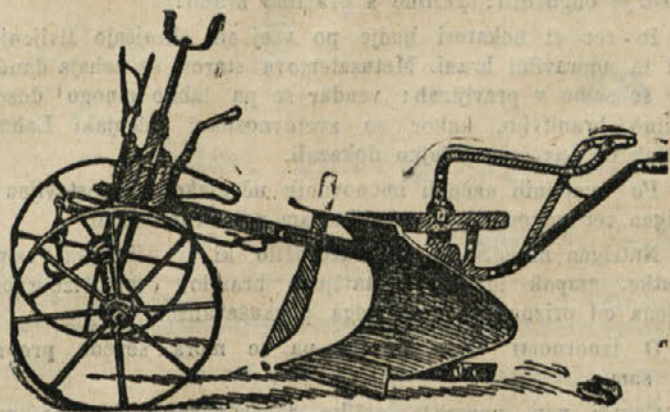
1	državno darilo v znesku	70 K
1	deželno	40 "
1	"	30 "
1	"	20 "
1	okrajno	16 "
1	"	14 "
1	"	10 "

Vsem lastnikom plemenskih ali za plemo določenih bikov se naroči, naj ob določenem času za gotovo priženejo svoje bike k pregledovanju.

Okrajni odbor v Sevnici dne 27. aprila 1912.

Načelnik:
M. Starkl.

Tvornica za kmetijske stroje in pluge
Jos. Kulterer
 St. Veit an der Glan, Koroško

izdeluje kot špecialiteto daleč znane pluge iz stisnjene jekla kakor **brabantske dvojnate in obratne pluge** s samodelnim držajem in vse vrste **preprostih in dvojnih plugov.**

Cenike zastoj. 90—W Cenike zastoj.

Vsak kmetovavec

se pouči o za njega neizogibnem
jamstvenem zavarovanju

— obrata in o zavarovanju —

proti nezgodam

za sebe in svoje osobje pri

Prvi avstrijski splošni zavarovalnici proti nezgodam na Dunaju.

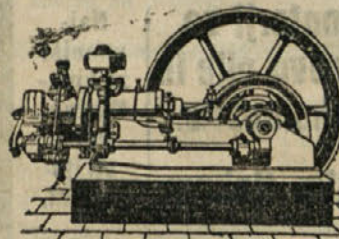
**GLAVNO ZASTOPSTVO V GRADCU,
 HERRENGASSE 28 (GENERALIHOFF).**

Varnostni zaklad nad 30,000.000 K.

Izplačanih premij nad 57,000.000 K.

155—12

A. Kollik, specialna trgovina z motorji, Niklasdorf ob Muri.

Za obrt in kmetijstvo priporočam svoje originalne „Sendlinger“ motorje, trdno stoječe z 2—20 konjskimi silami ali kot pregibljive lokomobile s 2 do 12 konjskimi silami, na bencin, petrolin ali bencol. Izredno dobro izvršena konstrukcija. Nenavadno trdna sestava. Novodobna regulacija mešanice, da motor dela lahko pri vsakem mrazu in vremenu brez napake. To ni navadno tržno blago, niti so takozvani dirjači, ampak v vsakem oziru solidno in precizno delo. Spravljam nadalje tudi popolne mlatišne garniture s čistilniki ali brez čistilnikov, okrogle žage. Kosilne stroje priznanih in najboljših kakovosti z realno garancijo pri ugodnih plačilnih pogojih. 194—1

Grand Prix na svetovni razstavi v Parizu 1900.

Kwizdov zdravje vračevalni fluid

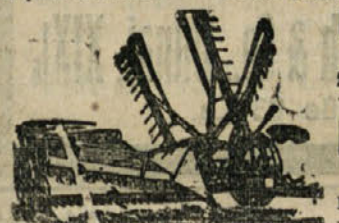
za konje. 1 steklenica stane 2 K 80 v. Ocz 60 let v dvornih konjarnicah in dirkališnih hlevih v porabi za ojačenje in okrepčanje odrevenelih kit po naporih i. t. d., omogoča da konj napro vse sile pri dreningu. Kwizdov zdravje vračevalni fluid (besede „Kwizdas Restitutionsfluid“, vinjete in ambalaže so postavno zavarovane) je le takrat pristen, če stoji zraven ta varnostna znamka. Dobi se v vseh lekarnah in drogerijah. — Ilustrovani katalogi zastoj in poštne prosti. — **Glavna zaloga:**

c. in k. avstroogrski, kralj, rumunski, franc. in kralj, bulgarski dvorni dobavstoj okrožni lekarnar, Kornenburg pri Dunaju. 205-24

Obračilniki za seno, sense in poljske grablje

iz jekla in železa! Izredna posebnost! Prihrani delo! Trpežna! Lahko opravilo!

Originalni ameriški kosilni stroji za travo, deteljo in žito.

Za enostavno konstrukcijo, neprekosljivo lahko delo in za izborno sposobnost jamči

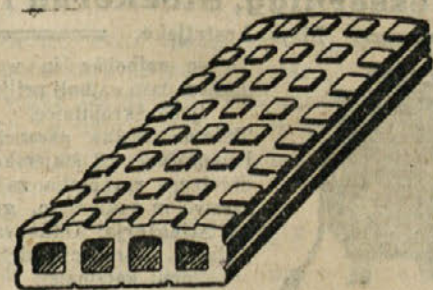
Ph. Mayfarth & Co., Dunaj II., Taborstraße 71

tovarna za kmetijske in obrtne stroje. 171—5

Ilustrovani cenilnik št. 206a zastoj in poštne prosto. — Iščejo se agentii. — Zelo se zastopniki.

Radgonske parne opekarne

oddajajo trpežno strešno opeko in grapasto votlo opeko za goveje hleve in svinjake.

Po dolgem premišljevanju in mnogih poskusih se nam je posrečilo napraviti iz žgane ilovice tlake za hleve, s katerimi lahko napravimo vzorne hlevske tlake. Ker površina teh plošč ni gladka, ampak razdeljena v male kocke, ni mogoče, da bi živini izpodrsavalo in po jarkih med temi kockami se lahko scalnica vedno odteka, vsled česar ostane stelja dalje suha in ohranjena.

Če primerjamo stroške za napravo lesenega tlaka in našega iz lončenih plošč, lončeni ni dražji, ako se oziramo na njegove velike prednosti in na trpežnost.

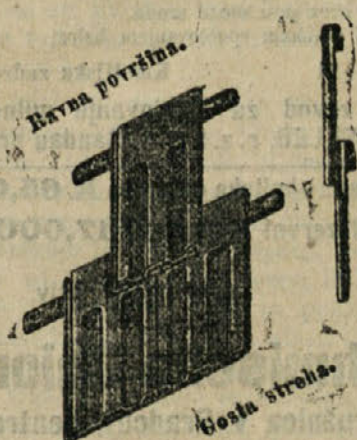
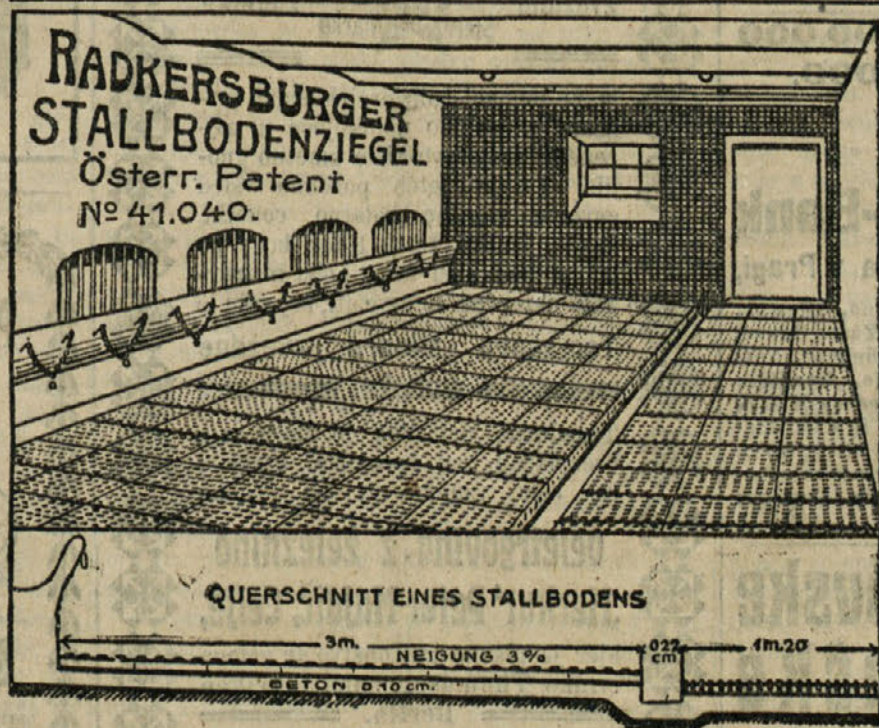
Kakor se vidi iz slike, se položijo te plošče na lahko podlago iz betona, ki je nagnjena 2 1/2 do 3% za govejo živino, 5 do 8% za svinjake.

Hlevski tlak iz gline je pripraven za vsak hlev, se lahko osnaži z malo vodo, le parkrat je treba potegniti z metlo, prihraniti se torej čas in material.

Na železniški vagon z 10 tonami se lahko naloži 150 m² teh plošč. 1 komad : 5 kg. Na m² gre 15 plošč.

Vzorci in ponudbe so na razpolago.

Ravnateljstvo radgonskih opekaren v Radgoni.

Tlak iz takih lončenih plošč je mnogo toplejši od vsakega iz drugega materiala napravljenega, ker so plošče votle in prihaja vsled tega temperirani hlevski zrak v tlak, kar na eni strani blaži iz podlage prihajajočo mrzlotu in na ta način zabranjuje preveliko tvorjenje hlevske pare, na drugi strani pa te plošče, ker sta zrak in glina slaba prevodnika toplote, ne jemljejo živini telesne gorkote, kar je velikega zdravstvenega pomena.

Tovarna za gu- mijeve izdelke „Elbe“ Dunaj, IX., Frankgasse 1.

Če potrebujete

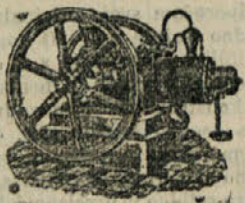
**frake za cepljenje trt, cevi za prefakanje
vina, priprave za zafiranje peronospore**

ali kake druge predmete iz gume, ne prezrite najcenejšega vira pri najtrpežnejših kakovostih.

Navedena tovarna zalaga tudi Zvezo kmetijskih zadrug.

Naročila sprejema Zveza kmetijskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2, in tudi c. k. kmetijska družba v Gradcu, Stempfergasse 3.

108-24

CLIMAX motorji za surovo olje in lokomobile.

Naj-
cenejši
za kme-
tjstvo,
indu-
strijo
in obrt.

Motorji z visokim tlakom.

Stotine zadovoljivih na-
prav že v obratih.

Stroški za kurjavo na HP in uro od 1 v naprej.

Ceniki in proračuni
brezplačno.

Brez nevarnosti eksplozije. Brez kontrole
finančne oblasti. Potrebuje malo vode.

Komanditno društvo Bachrich & Co., Dunaj, XIX, 6

179a-12

Heiligenstädterstraße 83 La.

Sloviti ameriški iznajditelj Edison hoče 150 let živeti

in ko so ga vprašali, na kak način namerava doseči to neverjetno starost je odgovoril: „Edino s pravilno hrano!“

In res si nekateri ljudje po vsej sili skrajšajo življenje po slabi in nepravilni hrani. Metuzaleмова starost se nahaja dandanes sicer še samo v pravljicah; vendar se pa lahko mnogo doseže s pravilno hranitvijo, kakor so svetovnoznani učenjaki Lahmann, Priestley in Lavoisier sijajno dokazali.

Po temeljnih načelih imenovanih učenjakov je sestavljen tudi nutrigen ter odgovarja vsem zahtevam primerne hrane.

Nutrigen ni zdravilo niti razdražilo, ki bi učinkovalo samo za trenutke, ampak idealno sestavljeno hranilo, čegar izbornost je potrjena od priznanega kemičnega poskuševališča.

O izbornosti tega hranila pa se mora seveda prepričati vsak sam.

Četudi nam povzroča velike denarne žrtve, vendar smo se odločili vsakomur poslati

**nutrigena na poskušnjo popolnoma zastonj in
še zraven tudi popolnoma zastonj poučno kujigo**

da se more s tem hranilom, ki se po vsej pravici imenuje kralja vseh hranil, seznaniti tudi najubožnejši zastonj, ne da bi mu radi tega nastale kake obveznosti.

Ta izvenredna ponudba pa velja le kratek čas; vsak, kojemu je kaj do tega, naj se z dopisnico takoj oglasi, da se mu vpošlje brezplačna poskušnja.

214-2

PODJETJE ZA NUTRIGEN
Budapest, VII., Elisabethring 16, oddelek 193.

Oznanila v „Gospodarskem Glasniku“ dosežejo pri veliki izdaji največjo razširjatev.

Le Kometovi mlini

so sedaj najboljši stroji za pripravljanje
mečke in moke za pecivo.

Kilb (N.-A.), dne 1. februarja 1911.

Z Vašim mlinom (žrnjama) št. 4, katerega ste nam svoj čas poslali, smo, če bo vedno tako dobro služil, zelo zadovoljni. Z njim se da namleti v 1 uri 200 kg mečke (šrota) brez posebnega truda.

Z odličnim spoštovanjem beleži

417/11-24

Kmetijska zadruga v Kilbu.

Prvi zavod za izdelovanje mlinskih kamnov
E. J. HELLER, r. z. z o. z., Sandau pri Lipi, Češko.

Vplačana akcijska glavnica K 65,000.000

Rezervni zaklad K 12,000.000.

K. k. priv.

Böhmische Union-Bank

(podružnica v Gradcu), centrala v Pragi.

Podružnice: Reichenberg, Jablonec, Brno, Olomuc, Bielitz, Jägerndorf, Tropava, Rumburg, Zatec, Linec, Hohenelbe, Dornbirn, Salzburg, M.-Schönberg, Novi Jičín, Gradec, Ljubno (Gor. Staj.), Celje, Kraljevi dvor, Celovec, Beljak; ekspozituri: Friedeck-Mistek in Braunau. Izvaja vse bančne transakcije in daje tozadnevna pojasnila. Kupuje in prodaja efekte in valute, novce in kupone. Najceneje eskomptira trgovske menice. Prevzema denarne vloge proti vložnim knjižicam, blagajnim listkom in na tekoči račun. 229-12

Bovske puške

z vsemi zaželenimi posebnostmi, po vsaki ceni, priznana najboljša izdelana in za to tudi odgovarjajoče vsem zahtevam pri streljanju, nadalje pistole, samokrese, brovnice in sploh vse v to stroko spadajoče izdelke priporoča po najnižjih cenah že slavno znana tvrdka

PETER WERNIG

orožar v Borevljah (Koroško). 208-12

Cenilniki o orožju zastonj in poštine prosto.
Popravila se prevzamejo za najnižjo ceno.

TOMASOVA ŽLINDRA

zvezdne **Stern** Marke znamke

je po mnogoletnih preizkušnjah priznana zanesljivo učinkujoče in najcenejše fosforovo-kislo umetno gnojilo. Ta je letos posebno vsled znižane vožnine izdatno cenejša, kakor lansko leto. Kdor hoče po lanski hudi suši svoja polja in travnike okrepčati in osvežiti, naj rabi le

Tomasovo žlindro zvezdne znamke.

Tozadnevna pojasnila in spise daje brezplačno ter sprejema naročila na cele vagoné in na drobno

**veletrgovina z železnino
'Mercur' Peter Majdič, Celje,**

kjer je glavno zastopstvo in zaloga tvrdke Thomasphosphatfabriken Berlin.

116-6

Kdor škropi, beri

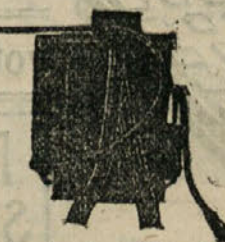
opis in cenovnik 1912.

Brezplačno se pošlje nova patentirana in postavno zavarovana

drevesna in trsna škropilnica.

J. Jessernigg, Stockerau III

Niže-Avstrijsko.

To so najboljše in v sedanjem času najbolj prijetne škropilnice. Triletna resna garancija! Priporočene od štajerskega deželnega ravnatelja za vinarstvo in sadjarstvo, gda. A. Stieglerja. Odlikovane z zlatimi in srebrnimi državnimi kolajnami.

Pozor pred malovrednim blagom!

Thomasova moka I.

je najboljše in najcenejše fosforovno gnojilo, ki se lahko rabi vsak čas in pri vseh rastlinah.

Za čistost in za nakanano vsebino fosforjeve kisline, raztopne do zadnjega v citronske kisline, kakor za fino zmleto moko, zaznamovano s

štiriperesno dateljico

garantira (jamci) znana in že z nad 30 letnimi, vedno sijajno uspešnimi skušnjami glede Thomasove moke 65-24

kupčijska pisarna za fosfatovo moko
čeških Thomasovih tovarov
Dunaj I., Bauernmarkt 13.